

ÕPPEKAVA

SISUKORD

SISUKORD	2
1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA	3
2. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA	3
2.1. ALUSHARIDUSE ALUSVÄÄRTUSED	3
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED	3
3.1 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE ÜLDEESMÄRK:	3
3.2 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE ÜLESANDED:	4
3.3 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED:	4
4. ÕPIKÄSITUS NING ÕPI- JA KASVUKESKKOND	5
4.1 ÕPIKÄSITUS	5
4.2 ÕPI- JA KASVUKESKKOND JA SELLE KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED	5
5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	6
5.1 RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE	6
5.2 LAPSE INDIVIDUAALSE ARENGU TOETAMISEKS KOHALDATAVAD	
ERISUSED	7
6. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	8
7. ÜLDOSKUSED	10
Mänguoskused	10
Tunnetus- ja õpioskused	12
Sotsiaalsed oskused	15
Eneseregulatsiooni oskused	17
8. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD	20
8.1. MINA JA KESKKOND	20
8.2 KEEL JA KÕNE	28
8.3 MATEMAATIKA	33
8.4 KUNST	38
8.5 MUUSIKA	40
8.6 LIIKUMINE	43
9. LAPSE ARENGU HINDAMINE JA TOETAMINE	46
9.1.KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE	47
10. ÕPPEKAVA ARENDAMISE JA UUENDAMISE KORD	47
LISA 1	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
LISA 2	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
LISA 2	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
LISA 3	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

Tallinna Liivamäe Lasteaia õppekava on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud Alushariduse riikliku õppekava alusel. Lasteaed on avatud 7-19.00, lasteaias on 8 rühma.

2. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

Tallinna Liivamäe Lasteaed asub Tallinna kesklinnas ning see avati 07. juuni 1982.aastal. Esialgselt Tallinna 160. Lastepäevakoduna, siis 160. lasteaiana ja alates september 2004. aastast kannab nime Tallinna Liivamäe Lasteaed. Lasteaed rekonstrueeriti ja taasavati 07.01.2022.

Lasteaial on suur (5617 m²) õppeaiaga, mis on avatud piirkondlikele lastele mängimiseks õhtuti ja nädalavahetustel, kui lasteaid on suletud. Õppeaias õpitakse läbi mitmekesise aiandustegevuse tundma linnaloodust ja ümbritsevat maailma üldiselt, juurutatakse rohelist mõtteviisi ja keskkonnateadlikkust ning soodustatakse tervislikku ja aktiivset eluviisi. Olulisel kohal õppe- ja kasvatustöös on loodus- ja keskkonnahoid, isamaaline kasvatus, draamaõpe, traditsioonid, individuaalne õpitee. Lasteaias on toimiv tugisüsteem lisatähelepanu vajavate laste varajaseks märkamiseks, arengu toetamiseks, osapoolte nõustamiseks ja parima praktikate jagamiseks. Koostöös partneritega toimub õppe- ja kasvatustöö rikastamine läbi innovaatiliste lahenduste ja vahetu õppimise.

Lasteaias on 8 rühma: hoiurühmad ja aiarühmad. Hoiurühmal on aiaga piiratud õueala. Rühmade nimed on: Õnnesikud, Pilvejänesed, Lendoravad, Liivamummud, Kuuhiired, Tähekullid, Naerukassid ja Tuulehobud.

2.1. ALUSHARIDUSE ALUSVÄÄRTUSED

Õppe- ja kasvatustegevus põhineb lapsepõlve väärtustamisel. Lasteaias toetatakse võrdsel määral lapse vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Lasteaed loob tingimused lapse erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks, eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks.

Lasteaed kujundab koostöös koduga väärtushoiakuid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks. Alusväärtustena tähtsustatakse üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, õiglus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ning ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, kodumaa-armastus, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, terviseteadlikkus, keskkonna jätkusuutlikkus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

Lapse igapäevaelu kulgeb laste eale vastava päevakava alusel, mis sisaldab mitmekesiseid tegevusi nii toas kui õues. Lasteaia köögis valmistatakse maitsevaid ja tervislikke toite.

Meie lasteaia suurimaks rõõmuks on lapsed, kes tahavad lasteaias käia ja tegutseda ning personal, kes on professionaalne, sõbralik, töökas ja koostöövalmis.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

3.1 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE ÜLDEESMÄRK:

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on tagada lapse igakülgne ja järjepidev areng koostöös koduga.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetatakse lapse üldoskuste ja valdkondlike oskuste kujunemist ning arengut, et luua kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused hakkamasaamiseks lasteaias ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul eeldused põhihariduse omandamiseks ja edasijõudmiseks igapäevaelus.

3.2 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE ÜLESANDED:

- toetada lapse igakülgset arengut;
- pakkuda lapsele turvatunne ja eduelamus;
- toetada loomulikku huvi teadmiste saamisel ja maailma mõistmisel;
- luua turvaline õpikeskkond;
- hoida ja tugevdada lapse tervist;
- arendada lastes keskkonna- ja loodushoidu
- toetada ja vajadusel nõustada vanemaid õppe- ja kasvatusküsimustes;
- toetada tõhusat koostööd kodu ja lasteasutuse vahel;
- tegeleda regulaarselt õppe- ja kasvatustöö seire jaarendustööga;
- toetada lapse kasvamist aktiivseks, vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks, oma käitumist korrigeerivaks, teiste suhtes avatuks, tundlikuks ja koostöövalmiks inimeseks;
- ilmestada õppe- ja kasvatustööd õppekäikude, ürituste ja väljasõitudega.

3.3 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED:

Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel:

- 1) selgitatakse välja lapse arengutase, millest lähtutakse tegevuste eesmärkide seadmisel ning tegevuste planeerimisel;
- 2) tagatakse igale lapsele eduelamus;
- 3) toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust;
- 4) luuakse turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostööine õhkkond;
- 5) väärtustatakse demokraatlikke suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes;
- 6) lõimitakse erinevaid valdkondi ja tegevusi, võimaldades vabamängu, katsetamist, liikumist, muusikat ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid meetodeid nii individuaalsetes tegevustes kui ka gruppis;
- 7) väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teiste kultuuride eripäraga;
- 8) toetatakse mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut mitme keele kasutajana ning märgatakse ja toetatakse last erinevates keelekasutusolukordades;
- 9) kasutatakse digitehnoloogia võimalusi õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks.

Kõik töötajad panustavad lapse arengu toetamiseks ja tema potentsiaali parimaks avaldumiseks.

4. ÕPIKÄSITUS NING ÕPI- JA KASVUKESKKOND

4.1 ÕPIKÄSITUS

Õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille laps omandab vastastikuses toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Õppimine ja õpetamine toimuvad üldõpetuse põhimõtetel lapse lähima arengu tsoonis.

Õppe- ja kasvatustegevus on tervik, mille organiseerimisel võetakse arvesse lapse:

- 1) füüsilist, kognitiivset, emotsionaalset ning sotsiaalset arengut ja võimeid;
- 2) kultuurilist ja keelelist tausta;
- 3) huvisid ja vajadusi.

Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, võimaldatakse teha valikuid ning julgustatakse tehtut analüüsima. Väärtustatakse lapse loovust, omaalgatust ja ettevõtlikkust. Lapsega tegelevate täiskasvanute ülesanne on olla lapse arengu suunaja, toetaja ja juhendaja ning kujundada lapse arengut toetav keskkond.

4.2 ÕPI- JA KASVUKESKKOND JA SELLE KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

Õpi- ja kasvukeskkond on last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna kooslus, milles laps areneb ja õpib. Õpi- ja kasvukeskkond toetab lapse positiivse enesehinnangu kujunemist ja lapse arenemist iseseisvaks, algatusvõimeliseks ja aktiivseks õppijaks. Õpi- ja kasvukeskkond kannab alushariduse alusväärtusi.

Õpetaja loob õpi- ja kasvukeskkonna koostöös laste, abiõpetaja ja teiste töötajatega, kaasates vajadusel vanemaid. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtutakse laste vanusest ja vajadustest ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ja sisust.

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:

- 1) lähtutakse lapse heaolust, ühistele väärtustele tuginevatest kokkulepetest ning lastehoiu ja lasteaia tavadest;
- 2) luuakse usaldav, sõbralik, pinge- ja vägivallavaba õhkkond;
- 3) suunatakse lapsi üksteisega arvestama, üksteist toetama ja koostööd tegema;
- 4) väärtustatakse ja tunnustatakse ideede ning arvamuste paljusust;
- 5) tagatakse aeg mõtestamiseks, mõttevahetuseks ja tagasisideks;
- 6) kujundatakse heatahtlik ja avatud suhtumine erinevustesse ning kõikidele lastele tagatakse võrdsed võimalused;
- 7) kohandatakse tegevusi, õpet ja õppematerjale paindlikult, võimaldatakse valikute tegemist ning luuakse võimalused aktiivseks osaluseks;
- 8) tehakse koostööd vanematega.

Füüsilise keskkonna kujundamisel:

- 1) tagatakse turvalisus;
 - 2) tehakse õppeprotsess nähtavaks;
 - 3) tagatakse õppe- ja mänguvahendite kättesaadavus ja mitmekesisus;
 - 4) luuakse võimalusel füüsiline keskkond, mis on lihtsasti ümberkohaldatav, paindlik ning aktiivset liikumist võimaldav liigendatud rühmaruum, mis võimaldab tegutseda alarühmades ja pakub võimalusi omaette olemiseks;
 - 5) luuakse võimalused mängimiseks ja aktiivseks liikumiseks ruumides ja õues.
- Õppe- ja kasvatustegevusi viiakse läbi lasteaia siseruumides ning õues, samuti väljaspool lasteaeda.

5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

5.1 RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel arvestatakse lasteaia päevakavaga. Õppe- ja kasvatustegevus toimub läbi igapäevatoimingute, laste mängu ning planeeritud ja spontaanselt tekkivate tegevuste. Võimaldatakse lastel tegutseda nii individuaalselt kui väikestes gruppides. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja käsitletava teemasisu valikul lähtutakse lapsest, alushariduse alusväärtustest, last ümbritsevast keskkonnast ning põhimõttest lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, rakendamine, hindamine ja arendamine on paindlik ning põhineb dokumenteerimisel.

Õppe- ja kasvatustegevuse koha valikul arvestatakse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidega, valdkondade lõimingu, tegevusteks vajalike vahenditega ning õpetajate, abiõpetajate või teiste koostööpartnerite kaasamisega õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel. Õpitavaga tutvutakse võimalusel selle loomulikus keskkonnas.

Lasteaed on avatud 7.00- 19.00. Lasteaias on 8 rühma, kus käivad lapsed vanuses 1,5 - 7 aastat. Õppe- ja kasvatustöö toimub eesti keeles. Lisaks rühma tegevustele toimuvad muusika- ja liikumistegevused. Lapse individuaalsest vajadusest lähtuvalt toetavad last tugispetsialistid. Õppe- ja kasvatustegevuse aluseks on lasteaia õppekava. Õppe- ja kasvatustegevus toimub lasteaias **rühma aasta tegevuskava alusel**, mis lähtub lasteaia õppekavast ja aasta tegevuskavast.

Lasteaias on hoiurühmad ja aiarühmad. Hoiurühmades käivad kuni 3 aastased lapsed, aiarühmades 3-7 aastased lapsed. Õppeaasta algab 01.septembril ning kestab 31.augustini. Planeeritud õppe- ja kasvatustegevus toimub 1. septembrist 15. maini. Suveperioodil (16. mai kuni 31. august) ning talveperioodil (detsembri kolmandast nädalast kuni 6.jaanuarini) toimub õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade sisu kordamine ja kinnistamine, pearõhk on mängulisel tegevusel õues. Hoiurühmas on septembrikuu kohanemiseks lasteaia igapäevaeluga, õppetöö algab 1. oktoobrist.

Õppe- ja kasvatustöö rühmades toimub perioodiplaani alusel, kus kajastuvad teema, eesmärgid, tegevused ja sündmused. Tegevuste eesmärgid on lapsest lähtuvalt sõnastatud. Perioodiplaan kooskõlastatakse õppejuhiga. Muusika- ja liikumisõpetajad sisestavad ise oma tegevuste sisu ja eesmärgid rühmade perioodiplaanidesse. Muusika- ja liikumistegevused viiakse läbi saalis, rühmas või õues. Rühmade tegevuskavad asuvad rühmades ja nendega saab tutvuda kohapeal. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse lapse individuaalsust: võimeid, oskusi, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, tervises seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad. Rühmaruumi paigutus võimaldab lastel tegutseda üksi, väikestes gruppides ja kogu rühmaga. Mängu- ja õppevahendid on lastele kättesaadavad ja eakohased. Neid vahetatakse vastavalt perioodi temaatikale ja laste huvile.

Õppe- ja kasvatustegevused on lõimitud. Lõimimine on valdkondade (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusikategevus, liikumistegevus) õppesisu, üldoskuste ja erinevate tegevusliikide ühendamine tervikuks. Õppe- ja kasvatustegevuse üheks põhimõtteks on laste digipädevuse alusoskuste kujundamine, mis toimub lõimitult teiste õppevaldkondadega. Digiseadmete teadlik kasutamine aitab arendada ning toetada erinevaid oskusi: lapse loovust, suhtlemisoskust, enesejuhtimist ja probleemilahendusoskust. Digiseadmeid kasutatakse igapäevastes õppetegevustes, et lapsed saaksid läbi mängu esimesi teadmisi ja kogemusi lihtsamate digiseadmete kasutamisest ja programmeerimisest.

Käitumisnormide ja väärtuste õppimiseks kasutatakse õppe- ja kasvatustegevuses ka draamaõpet, mille kaudu õpivad lapsed lavastuste, rollimängude ja etenduste kaudu mõistma sobivat käitumist, väärtusi ning erinevaid tundeid ja olukordi.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik. Lapse huvidest lähtudes, teadmiste ja oskuste arenedes tullakse läbitud teemade ja õppesisu juurde tagasi ning käsitletakse neid mitmekülgsemalt, laiemalt või konkreetsele nähtusele/oskusele keskendudes.

Õppe- ja kasvatustegevuse päevik täidetakse eliis veebikeskkonnas elektroonselt. E-päevikutesse dokumenteeritakse planeeritud tegevused ja nende analüüs eesmärgist lähtuvalt. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste integreeritust, tegevusteks vajalikke vahendeid ning õpetajate ja muu personali kaasamist.

Õpetaja ülesandeks on suunata laste õppe- ja kasvatusalast tegevust, individuaalset tööd, luua valikuvõimalusi meelepärase tegevuse leidmiseks.

Õpetaja teeb koostööd perega, annab nõu kasvatusküsimustes ja viib läbi arenguveestluse lapsevanemaga lapse arengu analüüsi seisukohast.

5.2 LAPSE INDIVIDUAALSE ARENGU TOETAMISEKS KOHALDATAVAD ERISUSED

LISATUGE VAJAVA LAPSE TOETAMINE

Oluline roll on lapse toevajaduse varajasel märkamisel. Lapse toetamine algab üldise toe rakendamisest rühma igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses. Õppeaasta alguses toimub rühmameeskonna igapäevastest tähelepanekutest ja lapsevanemate märkamistest lähtuvalt lisatuge vajavate laste kaardistamine. Koostöös tugispetsialistidega määratletakse lapse toetamise vajadus rühmas ja tugispetsialistide juures. Tugispetsialisti teenuse rakendamiseks teavitatakse lapsevanemat ning teenus rakendub lapsevanema nõusolekul. Lapsevanem annab nõusoleku ELIISI infosüsteemi kaudu. Tugispetsialistid annavad lapsevanemale tagasisidet lapse arengu kohta kirjalikult ELIISI kaudu, suuliselt või arenguveestluse käigus. Iga toimunud tugiteenuse kohta koostatakse ELIISI keskkonnas kirjalik kokkuvõte. Üldise toe raames rakendatud individuaalse töö tulemuslikkust hinnatakse regulaarselt. Kui laps on vajalikud oskused omandanud, fikseeritakse toevajaduse lõpp.

Kokkuleppel vanemaga võib teha lapse individuaalse arengu toetamiseks kohandusi õppe- ja kasvatustegevuse sisus ja korralduses ning õpi- ja kasvukeskkonnas. Lapse individuaalse toe vajaduse väljaselgitamiseks vajalikke tegevusi korraldab ja meeskonnatööd koordineerib lasteasutuse juhtkond, tugispetsialistid ja TUKO. Igakuiselt toimuvad tugikoosolekud juhtkonna ja erispetsialistidega, vajadusel ka pedagoogidega, kus arutatakse erinevate laste toevajadusi ja juhtumite jätkutegevusi. Vajadusel kaasatakse erialaspetsialiste väljastpoolt lasteasutust. Kui tekib vajadus kaasata nõustamiskomisjon, siis koostab rühma õpetaja koostöös tugispetsialistidega lapse iseloomustuse, mille väljastab direktor. Vastavalt nõustamiskomisjoni otsusele rakendatakse soovituslikke abimeetmeid ja hinnatakse nende tulemuslikkust.

Vajadusel koostab õpetaja koostöös abiõpetaja, tugispetsialisti, tugiteenuste koordineerija ja vanemaga lapsele riikliku õppekava alusel individuaalse arenduskava (IAK). IAK koostatakse lapsele kindlaks ajavahemikuks neis arenguvaldkondades, milles tema arengutase erineb eeldatavast eakohasest tasemest. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse koostöös tugispetsialistide ning vanemaga kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest, arengueesmärkide saavutamisest ning lapse edasistest vajadustest.

Lasteaed lähtub õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest, mille kohaselt osaleb lisatuge vajav laps õppe- ja kasvatustegevuses suurema osa ajast koos kõigi teiste lastega ja oma õpetaja juhendamisel. Lapse individuaalsest vajadusest lähtudes

korraldatakse lapsele õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös võimetekohane õpe ja vajalik tugi. Täiendavalt rühmameeskonnale ning muusika- ja liikumisõpetajale töötavad lisatuge vajavate lastega ka tugispetsialistid – logopeed ja eripedagoog, kes viivad lapse arengu toetamiseks läbi nii individuaalseid kui rühmategevusi. Tegevuste maht ja sagedus sõltuvad lapse vajadusest tugiteenuste järele.

Lapse, kelle kodune keel ei ole eesti keel, eesti keele omandamist toetatakse vajadusel eraldi eesti keele arengu toetamiseks mõeldud tegevuste kaudu. Eesti keele oskuse toetamisel ja õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse lapse arengutaset ning vanust.

ANDEKA LAPSE TOETAMINE

Andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö. Andekatele lastele pakutakse vajadusel keerukamaid ja süvendatumaid ülesandeid, neid suunatakse iseseisvalt teavet otsima ja oma teadmisi kaaslastega jagama. Andeka lapse tugevusi, loovust ja huvisid arvestatakse õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel.

6. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lasteaia töötajad teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Koostöö aluseks on lapsevanema heatahtlik ja usalduslik suhtumine lasteaeda, töötajatesse ja lapse mängukaaslastesse. Vanemaga suhtlemisel jagatakse informatsiooni positiivses ja toetavas lahendusi pakkivas vormis.

Õpetaja teavitab õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtetest ning alushariduse alusväärtustest. Õpetaja ning vanem vahetavad regulaarselt informatsiooni lapse arengust, õppimisest ja tervisest ning vanem on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse. Õpetaja koostöös tugiteenuste koordineerijaga loovad lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise küsimustes. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisesse ja läbiviimisesse kaasatakse võimalusel vanemaid.

Koostöövõimalused

- Pere ettevalmistamine lapse lasteaeda tulekuks: tutvumispäev, uute lastevanemate koosolek, „Tere tulemast ankeet“ uutele tulijatele, tutvumine lasteaia ümbruse ja hoonega, tutvumine lasteaia kodulehel oleva infoga (s.h. kodukorraga), liitumine Eliis veebikeskkonnaga;
- lasteaia hooviala on avalik mänguväljak. Kui lasteaed on suletud, saavad vanemad lastega mängimas käia ja hoovialaga tutvuda;
- infosüsteem Eliis on lapsevanema ja lasteaia vaheline esmane infovahetuskanal.
- lapsevanem kirjutab Eliisi keskkonnas lapse kohta olulise taustainfo (kodune keel, allergiad jms);
- rühma õppetegevusest ja lapse arengust ülevaate saamine Eliisi infosüsteemis - rühmategevuste plaanid ja päevakirjeldused, lapse personaalsete kommentaaride lahtrisse märgitud infot rühmaõpetajate, logopeedi või eripedagoogi poolt teostatud individuaalsete tegevuste kohta;
- lapsevanema osalemine lapse arenguestlustel;
- ühisüritused, mängupeod, perepeod jm;
- laste käelise tegevuse näitused lapsevanematele;
- lapsevanema kaasamine lasteaia tegevustesse õppe- ja kasvatustöö rikastamiseks;
- rühma lapsevanemate koosolekud;
- koolitused lapsevanematele;

- lasteaiatöö väärtustamiseks vanemate kaasamine töövarjupäevadele;
- lasteaiaga rahulolu küsitluste läbiviimine lapsevanematele;
- lapsevanemate kaasamine õppe ja kasvatustöö rikastamiseks hoolekogu kaudu.

Vähemalt üks kord aastas viiakse läbi rühma lapsevanemate koosolek, mis kooskõlastatakse juhtkonnaga ja protokollitakse. Lapsevanemate koosolekul viibib vajadusel ka lasteaia direktor, õppejuht või selleks volitatud isik. Sügisesel koosolekul tutvustatakse vanematele lasteaia tööpõhimõtteid, tegevuskava, algava aasta plaane ja selgitatakse välja lapsevanemate ootusi, valitakse hoolekogu liige ja rahahaldur. Kevadisel koosolekul tehakse vanematele õppeaastast kokkuvõte.

7. ÜLDOSKUSED

Riiklikus õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguoskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) eneseregulatsiooni oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise. Kuni kolmeaastaste laste puhul esitatakse kõik arengutulemused üldoskuste põhiselt.

Riikliku õppekava läbimisel omandatud üldoskused on aluseks põhikooli riiklikus õppekavas toodud üldpädevuste ja ennast reguleeriva õppija kujunemisele.

Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:

- 1) suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- 4) sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
- 5) kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- 6) suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
- 7) suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) suudab mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- 4) näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust;
- 5) algatab mängu ja arendab mängu sisu;
- 6) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 7) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 8) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 9) tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

MÄNGUOSKUSTE eeldatavad tulemused vanuseti (sh hoiurühm):				
kuni 3 aastased (hoiurühm)	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
• Suudab väikeses grupis mängule keskenduda. • Kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid. • Jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut. • Sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut. • Kutsub kaaslast oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga. • Suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu. • Suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.	• Keskendub lühiajalisele ja lihtsale mängule täiskasvanu toel. • Kasutab mänguasju tavapärasel moel (nt sõidutab autot, paneb nukule mütsi pähe). • Matkib tuttavaid olukordi (nt söögi tegemine, magama panek) oma kogemustest lähtuvalt. • Soovib teiste algatatud mängus osaleda, võib vajada julgustust ja tuge. • Algatab lihtsaid mängu (nt autosõit). • Mängib lihtsat rollimängu täiskasvanu toel. • Mängib mängu ja püüab teha koostööd eakaaslastega (paaris, väikeses grupis) täiskasvanu toel. • Osaleb reeglitega mängus	• Keskendub iseseisvalt lühiajalisele ja lihtsale mängule. • Kasutab mängus õpetaja antud või olemasolevaid vahendeid ning jäljendab lihtsaid tegevusi. • Rakendab mängudes fantaasiaelemente, sidudes isiklikke kogemusi. • Algatab lihtsamaid mängu (nt „teeme kooki”). • Algatab lihtsama sisuga lühiajalisi mängu. • Võtab mängudes lihtsamaid rolle, kasutades matkimisel liikumist, kõne ja hääletooni. • Algatab mängu, leiab mängukaaslased ja püüab nendega arvestada. • Järgib tuttava mängu reegleid koos kaaslastega, vajadusel täiskasvanu abiga. • Õpib oma tundeid võidu ja kaotuse korral väljendama, võib selleks vajada täiskasvanu tuge.	• Keskendub pikemaajaliselt enda valitud mängule. • Kasutab mängus vahendeid iseseisvalt, asendades neid vajadusel muu sobivaga. • Rakendab mängudes erinevatest allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid. • Algatab mängu ja toob neisse uusi ideid. • Mängib üksi ja koos kaaslastega ning muudab mängu kulgu. • Omandab mängudes rollidele iseloomuliku käitumise, tuginedes oma kogemusele. • Suudab mängudes ülesandeid ja rolle jaotada ning kokkuleppeid sõlmida • Järgib mängureeglite täitmist enda ja teiste poolt. • Väljendab oma tundeid võidu ja kaotuse korral ning mõistab, et mängus on võimalik veel proovida.	• Suudab mängule keskenduda. • Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid. • Rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi. • Näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust. • Algatab mängu ja arendab mängude sisu. • Täidab mängudes erinevaid rolle. • Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele. • Järgib mängu reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada. • Tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

	koos täiskasvanuga (nt peitus) ja suudab oodata oma korda. • Tunneb rõõmu koosmängust täiskasvanu toel.			
--	---	--	--	--

Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskus on lapse suutlikkus oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada – hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:

- 1) tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meetodega;
- 2) suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda;
- 3) mõistab lihtsamat kõnet;
- 4) valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- 5) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- 6) suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- 7) oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
- 8) oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- 9) suudab järgida lihtsat juhust;
- 10) oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- 2) saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- 3) suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust;
- 4) esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- 5) oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;

- 6) saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- 7) kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- 8) kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSTE eeldatavad tulemused vanuseti (sh. hoiurühm):				
kuni 3 aastased (hoiurühm)	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
• Tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega. • Suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda. • Mõistab lihtsamat kõnet. • Valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara. Väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses. • Suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele. • Oskab leida võrdluse alusel	• Suudab lühiajaliselt (5–10 min) keskenduda huvipakkuvale tegevusele, vajades täiskasvanu juhendamist. • Saab aru lihtsatest ja tuttavatest lausetest ning reageerib kuuldule enamasti konkreetse tegevusega, täiskasvanu juhendamisel. • Järgib täiskasvanu toel üheosalist juhust (nt „Palun pese käed”). • Väljendab täiskasvanu abil oma mõtteid lihtsate lausetega ja esitab küsimusi. • Rühmitab täiskasvanu toel esemeid ühe selge ja nähtava tunnuse järgi (nt kõik punased klotsid). • Kirjeldab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevaid tegevusi, mis on seotud isikliku kogemusega (nt	• Suudab huvipakkuvatele tegevustele keskenduda mõnda aega (10–15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel. • Täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele. • Täidab kaheosalist juhust, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed“), vajadusel täiskasvanu toel. • Väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsamaid põhjendusi (nt „sest mulle ei meeldi”) ja küsimusi (nt „kuidas see töötab?”) ning arutleb igapäevaste teemade üle,	• Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15–20 min), viib alustatud tegevuse lõpule. • Reageerib sobivalt täiskasvanu juhistele ja osaleb lühikeses arutelus. • Täidab iseseisvalt lihtsamat kahekolmeosalist juhust, kui tegevused on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile“). • Esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et...” ja arutleb lihtsate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb).	• Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda. • Saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi. • Suudab täita kahekolmeosalist igapäevast juhust või korraldust. • Esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada. • Oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada. • Saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna. • Kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades.

objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid. • Oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada. • Suudab järgida lihtsat juhust. • Oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.	„vihma sadas, ei saanud õue minna“). • Tegutseb, uurib, katsetab enamasti kogemuspõhiselt ja matkides, vajades täiskasvanu tuge. • Valib vahendeid ja lahendab probleeme enamasti katse-eksituse abil (nt proovib mitut erinevat eset, kuni üks sobib).	vajadusel täiskasvanu suunamisel. • Rühmitab esemeid kahe erineva nähtava tunnuse alusel (nt kollased suured pallid). • Eristab hulkade suurust ja proovib loendada või järjestada ning kirjeldab lihtsaid põhjus-tagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt „kuna sa jooksid, siis kukkusid“). • Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsamaid praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti“), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist. • Valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid).	• Oskab rühmitada esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste ning ühe ja sama eseme mitme erineva tunnuse järgi (nt pall on ümmargune, punane ja mängimiseks). • Suudab iseseisvalt loendada, võrrelda hulki ja oskab kirjeldada sündmuses ning nähtuses põhjus-tagajärg seoseid. • Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“). • Valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele.	• Kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.
--	---	--	---	---

Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused on oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja kaaslasi, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda koostoiimet võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:

- 1) oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- 2) on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- 3) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- 4) saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- 5) loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- 6) jagab mõnikord asju ka teistega;
- 7) algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- 8) oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- 2) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 3) oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- 4) teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- 5) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 6) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 7) osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- 8) suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

SOTSIAALSETE JA ENESEKOHASTE OSKUSTE eeldatavad tulemused vanuseti:				
kuni 3 aastased (hoiurühm)	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased

• Tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meetodega. • Suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda. • Mõistab lihtsamat kõnet. • Valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara. • Väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses. • Suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele. • Oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid. • Oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada. • Suudab järgida lihtsat juhust. • Oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.	• Suudab lühiajaliselt (5–10 min) keskenduda huvipakkuvale tegevusele, vajades täiskasvanu juhendamist. • Saab aru lihtsatest ja tuttavatest lausetest ning reageerib kuuldule enamasti konkreetse tegevusega, täiskasvanu juhendamisel. • Järgib täiskasvanu toel üheosalist juhust (nt „Palun pese käed”). • Väljendab täiskasvanu abil oma mõtteid lihtsate lausetega ja esitab küsimusi. • Rühmitab täiskasvanu toel esemeid ühe selge ja nähtava tunnuse järgi (nt kõik punased klotsid). • Kirjeldab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevaid tegevusi, mis on seotud isikliku kogemusega (nt „vihma sadas, ei saanud õue minna“). • Tegutseb, uurib, katsetab enamasti kogemuspõhiselt ja matkides, vajades täiskasvanu tuge.	• Suudab huvipakkuvatele tegevustele keskenduda mõnda aega (10–15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel. • Täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele. • Täidab kaheosalist juhust, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed“), vajadusel täiskasvanu toel. • Väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsamaid põhjendusi (nt „sest mulle ei meeldi”) ja küsimusi (nt „kuidas see töötab?”) ning arutleb igapäevaste temade üle, vajadusel täiskasvanu suunamisel. • Rühmitab esemeid kahe erineva nähtava tunnuse alusel (nt kollased suured pallid). • Eristab hulkade suurust ja proovib loendada	• Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15–20 min), viib alustatud tegevuse lõpule. • Reageerib sobivalt täiskasvanu juhiste ja osaleb lühikeses arutelus. • Täidab iseseisvalt lihtsamat kahe-kolmeosalist juhust, kui tegevused on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile“). • Esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et...“) ja arutleb lihtsate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb). • Oskab rühmitada esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste ning ühe ja sama eseme mitme erineva tunnuse järgi (nt pall on ümmargune, punane ja mängimiseks). • Suudab iseseisvalt loendada, võrrelda hulki ja oskab kirjeldada sündmuses	• Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda. • Saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi. • Suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust. • Esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada. • Oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada. • Saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna. • Kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleemide lahendamises. • Kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.
---	--	---	---	---

	Valib vahendeid ja lahendab probleeme enamasti katse-eksituse abil (nt proovib mitut erinevat eset, kuni üks sobib).	või järjestada ning kirjeldab lihtsaid põhjus-tagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt „kuna sa jooksid, siis kukkusid“). - Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsamaid praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti“), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist. - Valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid).	ning nähtuses põhjus-tagajärg seoseid. - Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“). - Valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele.	
--	--	--	--	--

Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsiooni oskused on oskused, mis võimaldavad suunata oma tähelepanu, kasutada töömälu, pidurdada hetkeimpulsse ning kavandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lapsel olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:

- 1) tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- 2) tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- 3) suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- 4) suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;

- 5) saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- 6) paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps:**

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;
- 2) kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- 3) suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- 4) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 5) oskab täiskasvanu toel vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- 6) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

ENESEREGULATSIOONI OSKUSTE eeldatavad tulemused vanuseti:				
* kuni 3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
- Tuleb toime vanematest eemalolekuga. - Tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga. - Suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada. - Suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega. - Saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega. - Paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.	- Väljendab oma emotsioone füüsiliselt (nt nutt, kallistamine). - Osaleb täiskasvanu toel mängudes ja igapäevategevustes. - Järgib lihtsamaid juhiseid täiskasvanu suunamisel ja keskendub lühiajaliselt alustatud tegevusele. - Saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest ning püüab neid täiskasvanu toel igapäevategevustes järgida. - Osaleb täiskasvanu suunamisel rahunemist soodustavates tegevustes.	- Kirjeldab lihtsamaid emotsioone täiskasvanu toel (nt olen rõõmus, olen kurb). - Algatab mõningaid mängu ja tegevusi täiskasvanu suunamisel. - Lahendab ülesandeid ja teeb koostööd kaaslastega, vajades täiskasvanu juhendamist. - Oskab tuttavas keskkonnas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte. - Õpib täiskasvanu toel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.	- Suudab emotsioone kirjeldada – mis teeb kurvaks või õnnelikuks – ja õpib mõistma ka keerukamaid tundeid (nt uhkus, häbi jm). - Kavandab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni, kuid võib vajada täiskasvanu abi. - Tegutseb iseseisvalt ja grupis eesmärgipäraselt, suutes keskenduda ja pingutada ülesannete täitmisel, vajadusel täiskasvanu toel.	- Suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada. - Kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni. - Suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda. - Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele. - Oskab täiskasvanu toel vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja

	• Saab hakkama lihtsamate eneseteenindamise toimingutega (riietumine, söömine, tualeti kasutamine) ja tööharjumustega (lehtede riisumine, mänguasjade koristamine).	• On omandanud esmased eneseteenindamise ja tööharjumused, võib vajada täiskasvanu tuge.	• Oskab avalikus ruumis (nt teater, kontsert, liiklus) sobivalt käituda ja lähtuda kokkulepitud reeglitest. • Oskab vajadusel iseseisvalt kasutada lihtsamaid vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi. • Saab hakkama eneseteenindamisega ja on omandanud enesekohased tööharjumused (isiklike asjade hoidmine, vahendite heaperemehelik kasutamine).	raahunemist soodustavaid tegevusi. • Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.
--	---	--	---	---

8. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse eri valdkondade õppesisu ja -tegevusi.

8.1. MINA JA KESKKOND

Valdkond *Mina ja keskkond* toetab lapse terviklikku arengut, aidates tal mõista ennast, teisi inimesi ja ümbritsevat maailma. Varases eas omandatud oskused ja hoiakud selles valdkonnas kujundavad lapse väärtushinnanguid, suhtumist loodusesse ja suhteid teiste inimestega, pannes aluse edaspidises elus toimetulekuks.

Mina ja keskkond annab teistele õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadele (keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine) temaatilise sisu. Läbi keskkonnateemade lõimuvad teised valdkonnad loomulikult igapäevastesse tegevustesse, toetades lapse terviklikku maailmapilti ja teadmiste seostamist.

Valdkond *Mina ja keskkond* aitab lapsel mõista iseennast ja oma suhet ümbritseva sotsiaalse, kultuurilise, loodusliku ja tehiskeskkonnaga, kujundades teadlikku, hoolivat ja väärtustavat hoiakut. Selle kaudu arenevad ka tema tunnetus-, suhtlus- ja mõtlemisoskus, kujuneb positiivne minapilt ja kuuluvustunne nii looduses kui ühiskonnas. *Mina ja keskkond* valdkonna oskused saavutatakse läbi perioodiplaanide, mille temaatika valitakse lähtuvalt laste huvist ja aktuaalsetest teemadest. Luuakse rikkalik õpituatsioon, kus õpetajad on protsessi loojad ja suunajad ning lapsed on kavandajad ja läbiviijad. Töö kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse laste lähimast arengutsoonist. Last suunatakse ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid. Integreeritakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust. Suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervise seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema. Suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Mina ja keskkond valdkonna sisu jaguneb järgmisteks alateemadeks:

Sotsiaalne keskkond

- mina kui isiksus: enesetutvustus, huvid ja keha;
- perekond ja peretraditsioonid;
- erinevad ametid ja töö tähendus;
- kodumaa sümbolid, rahva- ja kultuuritraditsioonid, olulised kultuuritegelased;
- kultuuriline mitmekesisus ja inimeste erinevus;
- turvaline käitumine, ohuolukordade äratundmine ja abi kutsumine;
- tervise väärtustamine: hügieen, hammaste tervis, une ja puhkuse tähtsus, kehaline aktiivsus;
- mitmekesine ja tervislik toitumine;
- rahakasutus ja raha otstarve;
- digikeskkond kui sotsiaalne ja turvalisust vajav ruum: ohtude tundmine, reeglite järgimine.

Sotsiaalse keskkonna teemadevalik aitab lapsel mõista iseennast ja oma kohta sotsiaalses maailmas, kujundada positiivset enesetunnetust, sotsiaalseid oskusi, kultuuriteadlikkust ning väärtuspõhist ja turvalist käitumist erinevates olukordades.

Looduskeskkond

- kodukoha loodus ja selle eripära;
- loodusvaatlused, muutused looduses eri ajatsüklites;
- loodusnähtused ja aastaaegade seos;
- inimese mõju loodusele ja keskkonnahoidlik käitumine;
- elukeskkonna mõju tervisele ja käitumisvalikutele.

Looduskeskkonna eesmärgid toetavad lapse loodushuvi ja teadlikkust loodusnähtustest, aastaaegadest ja elukeskkonna muutustest ning kujundada keskkonda hoidvaid ja loodussõbralikke hoiakuid.

Tehiskeskkond

- kodu ja ehitised;
- igapäevased tehisseadmed ja nende kasutus: digivahendid, kodumasinad, robotika;
- liiklusohutus: jalakäija ohutu käitumine, liikluses osalemine, turvavarustus;
- jäätmed ja ressursside säästmine.

Tehiskeskkonna tundmaõppimine arendab lapse arusaamist inimtekkelisest keskkonnast ja selles toimetulekuks vajalikke oskusi, sealhulgas tehnoloogiaga ümberkäimist, liikluskäitumist ja igapäevase keskkonna turvalist ning vastutustundlikku kasutamist.

Kolm keskkonda – sotsiaalne, loodus- ja tehiskeskkond – moodustavad koos terviku, mis aitab lapsel kujundada mitmekesise ja elulähedase maailmataju.

Peamised alavaldkonnad, mida *Mina ja keskkond* valdkonnas käsitletakse:

Eneseteadvus ja minapilt

Laps õpib ennast tundma – oma nime, vanust, soolist kuuluvust, pereliikmeid, kodu, huvisid ja tugevusi. Ta mõistab oma kuulumist rühma ja kogukonda ning õpib väljendama oma arvamust ja tundeid. Kujuneb arusaam iseendast kui ühiskonna ja looduse osast.

Sotsiaalsed suhted ja väärtused

Laps õpib sotsiaalseid norme ja väärtusi – hoolivust, abivalmidust, õiglust, koostööd, reeglite järgimist ning erinevuste aktsepteerimist. Ta omandab oskusi teistega arvestamiseks, konflikti lahendamiseks ja grupis tegutsemiseks. Eraldi tähelepanu pööratakse kiusamise ennetamisele ja positiivsete suhete kujundamisele.

Kodukoht ja kultuur

Lapsed tutvuvad oma kodukoha, selle looduse, hoonete, ajaloo ja kultuurilise eripäraga. Õpitakse tundma Eesti rahvakalendri tähtpäevi, traditsioone ning mitmekesist kultuuripärandit. Oluline on kogukonnaga suhestumine ja kuuluvustunde kujunemine.

Loodus ja elukeskkond

Lapsed uurivad loodust läbi aastaaegade, jälgivad ilmastikunähtusi, taimede ja loomade elu ning mõistavad looduse rütmilisust. Kujuneb arusaam loodushoiust ja inimese mõjust keskkonnale. Laps õpib, et loodust tuleb hoida, prügi sorteerida ning käituda säästvalt.

Keskkonnateadlikkus ja ohutus

Laps mõistab, kuidas tema käitumine mõjutab loodust ja kaaslasi. Ta õpib ohutust – liikluses, looduses ja igapäevaelus –, ning arendab vastutustundlikku suhtumist enda ja teiste heaolusse. Arendatakse oskust märgata keskkonnoahtusid ning vastutustundlikku tegutsemist.

Tehnoloogia ja infokeskkond

Lapsed saavad esmast kokkupuudet tehnoloogiaga – uuritakse lihtsaid tööriistu, digiseadmeid ja robotikat. Kujuneb arusaam, kuidas tehnoloogia aitab inimest, kuid sellega kaasnevad ka reeglid ja vastutus.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED:

Valdkonna *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted lähtuvad lapse loomulikust huvist iseenda ja ümbritseva maailma vastu. Selle valdkonna kaudu toetatakse lapse terviklikku arengut, arendatakse tunnetuslikke, sotsiaalseid ja väärtuspõhiseid hoiakuid ning kujundatakse oskusi, mis aitavad lapsel erinevates keskkondades teadlikult, turvaliselt ja vastutustundlikult tegutseda. Õpetamisel ja kasvatamisel on kesksel kohal kogemuslik õppimine, mäng, uurimine, vaatlus ning arutelu, mis aitavad lapsel õppida tundma ümbritsevat keskkonda ja seostada uut teadmist oma igapäevase eluga. Alushariduse riiklikus õppekavas (2025) väljatoodud põhimõtted suunavad õpetajaid looma lapse arengut toetavat, väärtuspõhist ja keskkonnateadlikku õpikeskkonda.

Mina ja keskkond valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on järgmised:

- 1) toetada last iseenda ja ümbritseva maailma tundma õppimisel ja mõistmisel;
- 2) suunata last ümbritsevat maailma mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama
- 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- 6) suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi

Lapse maailmapildi kujunemisel on oluline, et ta saaks kogeda ja tundma õppida nii sotsiaalset, looduskeskkonda kui ka tehiskeskkonda vahetult ja tähenduslikult. Üldõpetuse raamistik ning aktiivõppe meetodid, nagu rollimängud, õuesõpe, uurimuslik õpe, avastusõpe ja projektõpe, loovad võimalused nende keskkondade lõimimiseks lapse kogemustes.

Valdkond MINA JA KESKKOND eeldatavad oskused vanuseti				
Alavaldkond	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Mina	Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk) ning nimetab täiskasvanu abiga oma lemmiktegevuse.	Kirjeldab enda välimust ja ennast lihtsate omaduste kaudu (nt kiire, rõõmus, meeldib joonistada).	Kirjeldab oma iseloomu ja huve detailsemalt, oskab võrrelda end sõpradega.	Oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid.
Kehaosad ja privaatsus	Osutab küsimise peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele ning nimetab nende kehaosade peamist otstarvet (nt kõrvadega kuulatakse).	Tunneb oma kehaosi, teab nende lihtsamaid ülesandeid ning mõistab, et mõned kehaosad on privaatsed ja kuuluvad ainult talle.	Kirjeldab kehaosi (sh erinevaid organeid) ja nende ülesandeid, kirjeldab poiste ja tüdrukute erinevusi, teab, et millised kehaosad on privaatsed, ning oskab seista oma isiklike piiride eest,	Oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest.
Kodu, pere, peretraditsioonid	Räägib, kellega ta koos elab ja oskab kirjeldada pereliikmeid.	Kirjeldab, mida talle meeldib oma perega teha, toob näiteid kodust (nt kortermaja, elumaja) ja kommetest.	Kirjeldab oma pere kombeid, erinevaid ruume kodus ja nende otstarvet.	Oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone.
Ametid	Nimetab igapäevaelust tuttavaid ameteid (nt õpetaja, arst).	Nimetab mõningaid ameteid ja oskab kirjeldada, mida nad teevad.	Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid ja räägib, kelleks tahab suurena saada.	Oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid.
Eesti sümbolid ja kultuuri-traditsioonid	Teab, et elab Eestis, kus räägitakse eesti keelt, tunneb ära Eesti lipu, rahvuslinnu ja -lille ning nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) ja nimetab mõnda rahvuspüha/-tava (nt mardipäev, laulu- või tantsupidu).	Teab Eesti Vabariigi presidendi nime ja nimetab mõningaid tuntud Eesti kultuuritegelasi ning kirjeldab tuntumaid rahvakombeid.	Oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi.

Alavaldkond	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Erinevuste mõistmine	Märkab, et teised lapsed võivad käituda või välja näha erinevalt.	Toob võrdluses välja inimeste erinevusi (keel, toit, riietus) ja vajadusi.	Oskab selgitada inimeste erinevusi (nt kuidas inimesed erinevad keele, toidu või riietuse poolest) ja märgata vajadusi ning kultuuritraditsioone,	Saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid.
Turvalisus, abi kutsumine	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt nuga, käärid) ja räägib täiskasvanule, kui kardab või on saanud haiget.	Nimetab ohtlikke esemeid ja tegevusi (nt terariistad, mängimine ohtlikes kohtades) ja teab, et abi saamiseks tuleb pöörduda usaldusväärse täiskasvanu poole (nt politseinik, õpetaja), nimetab hädaabinumbrit 112.	Teab, kuidas turvaliselt käituda (nt ohtude ennetamine ja märkamine) ja kirjeldab, millal tuleb helistada hädaabinumbril ning millist infot helistades edastada.	Oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda.
Tervis ja keskkond	Teab, et värske õhk, liikumine ja tervislik on kasulikud ja oskab neid oma enesetundega seostada.	Nimetab tervist toetavaid tegevusi keskkonnas (nt värskes õhus viibimine, puhtas vees ujumine).	Teab, milline keskkond, tegevus või käitumine aitab tervist hoida ja milline kahjustab.	Oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida.
Hammaste tervis	Teab, et hambaid peab pesema ja nimetab hammaste hooldamise vahendeid.	Nimetab hammaste jaoks kasulikke ja kahjulikke toiduaineid ning oskab selgitada, miks ja kuidas tuleb hambaid pesta.	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	Oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist.
Isiklik hügieen	Teab hügieenitoiminguid (nt käte pesu, nuuskamine) täiskasvanu suunamisel ja vajadusel abiga.	Teab vajalikke hügieenitoiminguid ning teeb neid iseseisvalt täiskasvanu meeldetuletusel.	Selgitab hügieenitoimingute vajalikkust ja järgib igapäevaseid hügieeniharjumusi iseseisvalt.	Oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid.

Alavaldkond	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Inimese mõju keskkonnale: loodushoid, säästev areng	Hoiab täiskasvanu juhendamisel lihtsate tegevuste kaudu keskkonda (nt sorteerib prügi).	Teab, miks on vaja loodust hoida ja osaleb keskkonnasäästlikes tegevustes.	Selgitab, millised tema teod võivad mõjutada keskkonda ja miks on oluline loodust hoida ning mis juhtub, kui seda mitte teha.	Märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt.
Kodukoha eripära ja loodus	Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kodukoha loodust ja tunneb jalutuskäigul ära tuttavaid kohti.	Nimetab konkreetseid looduselemente oma kodukohas (nt meie kodu lähedal on järv, seal on suured puud).	Tunneb ja nimetab kodukoha loodusobjekte (nt Emajõgi, Minamägi), loomi, taimi ja mõisteid (nt linn, küla, mets, park, meri).	Tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust.
Looduse sõltuvus ajatsüklitest	Nimetab täiskasvanu juhendamisel öö ja päeva osasid (hommik, lõuna, õhtu, öö) ja kirjeldab nendega seotud tegevusi ning tutvub erinevate aastaaegadega.	Eristab ja nimetab ööpäeva osasid ja aastaaegu, seostab neid mõne tüüpilise loodusnähtuse ja tegevusega (nt sügisel lehed langevad ja me riisume lehti).	Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, aastaring.	Oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites.
Loodusnähtused	Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (nt sajab vihma, tuul puhub) ja mõningaid aastaajale omaseid tunnuseid täiskasvanu suunamisel.	Kirjeldab täiskasvanu toel aastaaegu seoses ilmastiku- ja loodusnähtustega.	Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi ning oskab neid seostada aastaaegadega.	Oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest.
Ohud seoses keskkonnaga	Arutleb täiskasvanu juhendamisel ohtlike olukordade üle looduskeskkonnas (nt ohud metsas, veekogudel).	Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud nii loodus- kui tehiskeskkonnas (nt ujumine täiskasvanu järelvalveta, rattasõit kiivrita).	Oskab nimetada, mida tuleb teha ohutuse tagamiseks erinevates keskkondades.	Oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega.
Alavaldkond	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased

Liiklus	Nimetab liiklusvahendeid ja tunneb ära tuttavaid liiklusmärke (nt valgusfoor, ülekäigurada) ning selgitab täiskasvanu abiga nende tähendust.	Arutleb olukordade ja ohtlike olukordade üle tänaval ning teab mõningaid liiklusreegleid (nt sõiduteed ületades tuleb peatuda, vaadata, veenduda).	Selgitab käitumisreegleid tänaval ja teab, et liikluses tuleb olla tähelepanelik ning käitub ohutult erinevates liiklusolukordades.	Oskab liikluses ohutult käituda.
Tervislik toitumine	Arutleb täiskasvanu abiga, miks juur- ja puuviljad kasulikud.	Nimetab, mis on tervisele kasulikud ja kahjulikud söögid ja joogid (sh vee tähtsus).	Teab ja oskab selgitada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.	Oskab kirjeldada, mida tähendab tervislik ja mitmekesine toitumine.
Tervise väärtustamine	Arutleb täiskasvanu abiga, miks on uni ja liikumine vajalik.	Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, uni, puhkus).	Teab ja selgitab, miks uni, puhkus ja liikumine mõjutavad tervist.	Oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel.
Kiusamisvaba käitumine	Arutleb täiskasvanu juhendamise, miks löömine, narrimine või halvasti ütlemine ei ole lubatud.	Mõistab täiskasvanu toel, et teiste inimeste suhtes tuleb olla salliv ja tunneb ära kiusamiskäitumise.	Teab, et vägivald ja kiusamine on vale, ning oskab ettetada, märgata ja vajadusel abistada.	Oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine.
Raha	Arutleb täiskasvanu juhendamisel, mis on raha ja milleks seda kasutatakse.	Teab, et täiskasvanud käivad tööl raha teenimiseks ja arutleb, et raha eest saab osta vajalikke asju (nt toit, riided) ning õpib mängudes raha kasutamist.	Selgitab raha kasutamise otstarvet - et see on mõeldud asjade ostmiseks, teenuste eest tasumiseks ja mõistab raha väärtust (nt seda peab koguma või säästma).	Oskab selgitada raha otstarvet.

Digiturvalisus	Nimetab täiskasvanu juhendamisel kodus ja lasteaias kasutatavaid digiseadmeid (nt arvuti, telefon) ja teab mõningaid ohtusid nende kasutamisel.	Arutleb täiskasvanu suunamisel digikäitumise reeglite üle (nt piiratud aeg ekraani vaatamiseks, võõrastele ei ütle oma nime).	Teab, kuidas digitehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada (nt õppimiseks, joonistamiseks), nimetab mõningaid ohte digikeskkonnas (nt isikliku info jagamine, tundmatute linkide avamine).	Teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas.
Digivahendite kasutamine	Kasutab koos täiskasvanuga lihtsamaid robotikaseadmeid ning oskan neid hoida.	Kasutab täiskasvanu juhendamisel digivahendeid, täidab lihtsaid ülesandeid (nt foto tegemine, äpi avamine) ja suudab programmeerida lihtsamaid robotikaseadmeid.	Oskab digivahendeid, sh robotikaseadmeid, kasutada konkreetse eesmärgiga, iseseisvalt, paaris või väikerühmas järgides kokkulepituid reegleid.	Oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhib lihtsamaid robotikaseadmeid.

8.2 KEEL JA KÕNE

Kõne on vahend eneseväljenduseks, suhtlemiseks, mõtlemise ja teadmiste kujundamiseks. Õpetaja ülesanne on luua sobivad tingimused kõne arenguks, lähtuda lapse keeleoskuse tasemest ja vanusest (Alushariduse riiklik õppekava, 2025), et toetada keeleoskuse positiivset arengudünaamikat. Keele oskuse areng on tihedalt seotud kõikide teiste arenguvaldkondadega.

Keele ja kõne valdkonna sisu:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Keelekasutus hõlmab enese väljendamise ja teistega suhtlemise viise ja väljendeid. Väikelapsel kujuneb see järk-järgult, liikudes üksikutest häälitustest üsna keerulisemate väljenditeni. Sõnavara laieneb igapäevastes olukordades ja vestlustes, võimaldades lapsel oma mõtteid ja tundeid täpsemalt väljendada. Grammatika väljendub lauseehituses, käänete ja ajavormide kasutamises ning lausete mitmekesisustumises. Keelekasutuse arengut toetab keeleliselt mitmekülgne keskkond ja eeskujulik täiskasvanu kõne.

Suhtlemisoskus on aluseks sotsiaalsete suhete loomisele ja hoidmisele. Laps õpib suhtlemise kaudu kuulama teisi, väljendama oma soove, mõtteid ja tundeid ning reageerima sobivalt erinevates olukordades. Täiskasvanu saab toetada suhtlemisoskust läbi dialoogi, jutustamise ja ühise arutelu, kus lapse mõtteid kuulatakse.

Jutustamisoskus areneb nii isiklike kogemuste jagamise kui ka loovate lugude rääkimise kaudu. See toetab lapse loogilise mõtlemisoskuse arengut ning seotud keskendumise ja keele mõistmisega ning kujuneb läbi suhtlemise, ettelugemise ja küsimuste arutamise.

Lugemise ja kirjutamise eeldused kujunevad juba enne reaalselt õpet, läbi kokkupuute kirjaliku keelega. Lugema ja kirjutama õppimise eelduseks on eakohane suuline kõne, motoorika, mõtlemine, mälu ja tajuvõime. Lapsele ettelugemine, koos raamatute vaatamine ja joonistamine-kirjutamine mänguliselt toetavad lapse huvi kirjutatud keele vastu. Laps õpib järk-järgult eristama häälikuid ja sõnu, märkama riime ja silpe ning seoseid häälikute ja tähtede vahel.

Lastekirjandus on heaks abivahendiks sõnavara rikastamisel ning see arendab kujutlusvõimet ja toetab uudishimu arengut ning loob võimalusi arutelude tekkeks. Täiskasvanu roll sealjuures on pakkuda lapsele huvitavat ja eale sobivat keskkonda ning vahendeid, olla eeskujuks ja luua ettelugemisest rõõmu ning kirjaliku keelele avatud keskkond.

ÕPPE JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

- 1) luua lapsele võimalused keelt kuulata ja aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- 2) luua lapsele võimalusi eesti, oma emakeele ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- 3) pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- 4) suunata last õpitut kordama erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sealhulgas väljaspool lastehoidu ja lasteaeda;
- 5) õpetada last suhtlemisel keelevahendeid kasutama;
- 6) suunata last ettelugemise, raamatu illustatsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;

- 7) toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ning õppe- ja mänguvahendite, sealhulgas meediumide ja digivahendite kasutamise kaudu;
- 8) toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

Toevajaduse või muu koduse keelega laste toetamine keele ja kõne arendamisel:

1. Eesti keele omandamine toimub eesti õppekeelega rühmas mängu, praktiliste tegevuste, igapäevatoimingute ja suhtlemise kaudu.
2. Keeleõppes arvestatakse lapse vanust, arengutaset, varasemat kokkupuudet eesti keelega ning keelelist ja kultuurilist tausta.
3. Õpetaja kõne on lapsele keeleliseks eeskujuks: see on selge, grammatiliselt korrektne ja olukorraga seotud.
4. Keele mõistmist ja kasutamist toetatakse näitlikustamise, piltide, esemete, miimika, kehakeele, liikumise ja muusika abi
5. Lapse emakeelt ja kultuurilist tausta väärtustatakse ning lapse kohanemist toetatakse turvalises ja julgustavas keskkonnas.

Valdkond KEEL JA KÕNE eeldatavad oskused vanuseti				
Alavaldkond	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Kirjalik kõne	Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas, nimetab üksikuid tähti ja tunneb kirja pildis ära oma nime.	Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära ja nimetab tuttavaid tähti.	Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ning loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).	Tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu.
	Matkib lugemist ja kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega.	Kirjutab üksikuid talle tuttavaid tähti ja oma nime.	Oskab kirjutada enamikke joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu.	Oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega.
Hääldamine	Hääldab õigesti enamikku emakeele häälikuid (v.a r-häälik) ja lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne).	Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja 3–4-silbilisi tuttava tähendusega sõnu.	Kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.	Oskab oma kõnes ning etteõeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid.
Sõnavara	Kasutab igapäevases suhtluses tuttavaid sõnu, sh liitsõnu ja moodustab kahe- kuni kolmesõnalisi lauseid.	Laiendab oma sõnavara (vastandsõnad, omadussõnad jne) ja kasutab seda lihtsates lausetes igapäevases suhtluses.	Kasutab keerukamaid lauseid, moodustab vajaduse korral sõnu uudsete objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt nuga õuna koorimiseks – õunanuga).	Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada.

Suhtlemine	Algatab ise aktiivselt suhtlust ning suhtleb meelsasti eakaaslastega koostegevuses.		Püsib enda või teiste algatatud teemas, vajaduse korral kohaneb teemamuutustega.	Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga.
	Jutustab täiskasvanu abiga pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.	Jutustab täiskasvanu vähese abiga nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval).	Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega, kasutades sidesõnu.	Oskab jutustada pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse põhjal, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma tundeid.
	Reageerib täiskasvanu lihtsamatele juhisteile.	Saab täiskasvanu abiga aru kuuldu ning oskab sellele sobivalt reageerida.	Saab aru kuuldu peamisest sisust, oskab sellele reageerida ja sobivalt vastata.	Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida.
	Püüab oma mõtteid ja soove väljendada täiskasvanu suunavate küsimuste abil.	Suudab oma mõtteid väljendada lihtsate lausetega tuttavates olukordades.	Räägib oma kogemustest ja tähelepanekutest, väljendades oma mõtteid arusaadavalt.	Oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda.
	Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid (sh koondlauseid).	Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid.	Kasutab kõnes põimlauseid ja lihtsamaid liitlauseid.	Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.
	Loeb täiskasvanu abiga lihtsamaid liisusalme.	Loeb peast liisusalme/luuletusi.	Teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.	Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Valdkond KEEL JA KÕNE eeldatavad oskused vanuseti – eesti keelt teise keelena kõnelev laps				
Alavaldkond	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Kirjalik kõne	Tunneb ära oma nime kirjpildi ja tunneb huvi tähtede vastu; matkib lugemist	Tunneb mõnda tähte ja proovib kirjutada üksikuid talle tuttavaid tähti.	Tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-	Tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1-2 silbilisi sõnu. Kirjutab vähemalt

	ja kirjutamist mängulisel viisil.		silbilisi sõnu. Proovib kirjutada üksikuid tähti.	1-2 silbilisi sõnu joonistähtedega.
Hääldamine	Kordab täiskasvanu järel lihtsamaid sõnu ja püüab neid õigesti hääldada.	Häälib lihtsamaid eestikeelseid sõnu ning määrab täiskasvanu abiga sõna algus-, kesk- ja lõpphääliku.	Kordab võrdleva hääldamise abil erineva häälikupikkusega sõnu ja hääldab neid õigesti.	Hääldab õigesti kõiki eesti keele häälikuid ja eristab värteid.
Sõnavara	Kasutab kõnes 1–2-sõnalisi lausungeid õpitud sõnavara piires (nt „anna pall“, „tahan juua“).	Kasutab kõnes lihtlauseid õpitud sõnavara piires.	Kasutab kõnes sobivaid eestikeelseid lihtlauseid õpitud sõnavara piires.	Tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid kõnes. Kasutab kõnes sobivaid eestikeelseid viisakusväljendeid. Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule, mille keeleline keerukus vastab laste A1 keeleoskustasemele.
Suhtlemine	Mõistab illustratsioonide ja õpitud tuttavate sõnade toel kuuldu/loetu sisu; reageerib täiskasvanu antud lihtsatele korraldustele; kasutab kõnes mõningaid eestikeelseid viisakusväljendeid (tere, aitäh).	Saab aru lihtsamast tekstist, mida toetab visualiseeriv materjal, kehakeel ja miimika; proovib vastata lihtsale küsimusele õpitud sõnavara piires; kasutab kõnes eestikeelseid lühiväljendeid (palun, soovin, palun abi).	Saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viiepega toetatud, ja toimib vastavalt. Saab aru lihtsamast küsimusest ning proovib vastata õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires. Kasutab kõnes sobivaid eestikeelseid väljendeid (nt palun vett, soovin juua, palun abi).	Mõistab lihtsamat eestikeelset kõnet, kui see on esitatud tuttavalt teemal selgelt ja aeglaselt. Saab aru korraldustest õpitud sõnavara piires ja toimib vastavalt. Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires.

8.3 MATEMAATIKA

Matemaatika valdkond toetab lapse mõtlemise, loogika, tähelepanu ja probleemilahendusoskuse arengut ning loob aluse hilisemale matemaatikaõppele koolis. Varajane matemaatiline mõtlemine kujuneb läbi mängu, avastamise ja igapäevaste praktiliste tegevuste, kus laps kogeb hulki, suurusi, mustreid ja seoseid enda ümber.

Matemaatika valdkonna sisu jaguneb neljaks alateemaks:

1. hulgad, arvud, loendamine, arvutamine: laps õpib loendama esemeid, seostama kogust arvusümboliga, võrdlema hulkasid ning tegema lihtsaid liitmis- ja lahutamistoiminguid praktilistes olukordades;
2. suurused, mõõtmine: laps uurib esemete pikkust, kaalu, mahtu ja koguseid, õpib neid võrdlema ning hindama; ta kasutab igapäevast võrdluskeelt, nagu „pikem“, „raskem“, „rohkem“, ning tutvub lihtsate mõõtmisviisidega;
3. ruumi- ja ajataju: laps omandab arusaama ruumilistest suhetest (nt „peal“, „all“, „ees“, „taga“) ning ajalisest järjestusest (nt päeva osad, tegevuste järgnevus, nädalapäevad). Need oskused toetavad igapäevast orienteerumist ja loogilise mõtlemise arengut;
4. geomeetrilised kujundid, mustrid: laps tunneb ja nimetab lihtsamaid kujundeid, õpib neid võrdlema ja eristama; ta loob ja jätkab mustreid ning märkab seaduspärasusi esemete, kujundite ja värvide seostes.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

Matemaatika valdkonna õpetamise aluseks koolieelses eas on lapse aktiivne tegutsemine ja vahetu kogemus ümbritsevas keskkonnas. Mida rohkem saab laps ise uurida, võrrelda, rühmitada, järjestada ja mõõta reaalseid esemeid, seda paremini toetatakse tema mõtlemisoskuse, arusaamade ja teadmiste arengut. Matemaatikateadmised ei ole midagi, mida saab lapsele lihtsalt edasi anda – need kujunevad läbi lapse enda kogemuse, avastamise ja tegutsemise. Seetõttu on oluline luua olukordi, kus laps saab teha valikuid, katsetada ning kogeda eduelamust.

Matemaatika valdkonnas on õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted järgmised:

- suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama;
- suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;
- seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut; .
- toetada lapse üldistamisoskuse kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

Oluline on õppimist soodustava keskkonna teadlik kujundamine. Rühmaruum toetab õppimist ja muudab õpitu laste jaoks nähtavaks. Matemaatika valdkond kajastub ruumis mitmel moel: seintele asetatud visuaalid (nt numbrikaardid, kellad, kalendrid), lauamängud (nt täringumängud), ning õppevahendid (nt geomeetriliste kujundite sorteerimiskastid, loendamispulgad). Visuaalne toetus aitab lastel luua seoseid abstraktsete mõistete (nt aeg) ja tegelikkuse vahel (nt kell, taimer). Rühmas on ka selliseid igapäevaseid mänguvahendeid, mille

abil saab loendada, mõõta, võrrelda, uurida kujundeid, moodustada hulkasid ja teha lihtsaid arvutusi.

Mitmekesiseid võimalusi matemaatika õppimiseks pakuvad ka digitaalsed ja infotehnoloogilised vahendid. Nende kasutamine võimaldab lastel mänguliselt ja motiveerivalt harjutada erinevaid matemaatilisi oskusi, nagu loendamine, arvutamine, ruumiline orienteerumine, kujundite äratundmine ja mustrite jätkamine.

Näiteks:

- **Qobo programmeeritav tigu** koos matemaatika laiendusega aitab harjutada sammude loendamist ja arvulist mõtlemist – lapsed saavad liigutada Qobot vastavalt numbrilistele juhiste, sooritada liitmis- ja lahutamistoiminguid ning lahendada lihtsamaid tekstülesandeid.
- **Bee-Bot ja Blue-Bot** toetavad orienteerumist ruumis ja tasapinnal, arendades suunamõistmist, järjestamist ja planeerimist. Õpetaja saab luua või kasutada valmis matet (nt kujundite, värvide, arvude või mustritega), millele liikumisteedi programmeerida.
- **Matatalab** võimaldab lastel kasutada käsuplokke kujundite loomiseks ja ruudustikul liikumiseks – lisamoodulite abil saab joonistada kujundeid (nt ring, ruut, kolmnurk), lahendada mustreid ja seostada geomeetrilisi omadusi liikumisega.
- **Tale-Boti interaktiivsed matid** sisaldavad kujundite, värvide ja ruumiliste suhete õppimiseks loodud stseene, kus lapsed saavad roboti abil ülesandeid täita – nt „Leia suurim sinine ruut“ või „Sõida ringist kolmnurgani“.

Lisaks saavad õpetajad kasutada digikeskkondi, nagu:

- **LearningApps** (nt kujundite sobitamine, hulgamängud),
- **Wordwall või Kahoot!** lihtsate kujundite ja arvsõnade mängude loomiseks.

IT-vahendite valikul lähtume, et need oleksid eakohased, arenduslikud ja tähenduslikult seotud laste igapäevategevustega. Kasutamine toimub täiskasvanu juhendamisel, arvestades lapse arengu taset ning eesmärki toetavat õppesisu.

Valdkond MATEMAATIKA eeldatavad oskused vanuseti				
Alavaldkond	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Hulga mõiste ja võrdlemine	Otsustab, kas ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka.	Rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse järgi (nt värv ja kuju).	Rühmitab ja nimetab hulga erinevaid ja ühiseid tunnuseid.	Oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust.
	Moodustab sarnaste tunnuste alusel paarid ja võrdleb neid.	Võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem, vähem või võrdselt.	Võrdleb hulki kasutades mõisteid ja tutvub märkidega rohkem kui ($>$), vähem kui ($<$) ja võrdselt ($=$).	Oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem</i> , <i>vähem</i> , <i>võrdselt</i> .
Loendamine, numbrite tundmine ja arvutamine	Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.	Tutvub arvude ja numbrimärkidega 10ni ja kirjutab neid näidise järgi.	Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni, tunneb ja kirjutab numbrimärke ning nimetab antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.	Oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada.
	Mängib koos täiskasvanuga mängu, mis toetavad liitmisest ja lahutamisest aru saamist läbi praktilise kogemuse (nt klotsidest torni ehitamine, poemäng).	Saab aru, et pärast juurde lisamist on esemeid rohkem ja pärast äravõtmist vähem.	Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab ning võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.	Oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke $+$, $-$, $=$.
	Kuulab täiskasvanu matemaatilist jutukest, mis on illustreeritud näitlike vahenditega ja püüab sellest aru saada.	Koostab koos täiskasvanuga lihtsa matemaatilise jutu kahest hulgast.	Koostab lühikese matemaatilise jutukese kahe hulga kohta (nt „Mul oli 3 õuna, andsin 1 ära“).	Oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesti.
Suurused ja mõõtmine, ühikud	Võrdleb kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse	Võrdleb ja järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi ning kasutab vastavaid mõisteid.	Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi, leiab vaadeldavast objektist silma	Oskab järjestada kuni viite eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm).

	(laiem – kitsam) järgi ning kasutab lihtsamaid mõisteid.		järgi suurema - väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades.	
	Tunneb igapäevaelus ära münte ja rahatähti ning kasutab neid mängudes.	Teab, et rahaga saab asju osta ja mõisteid „sent” ja „euro” ning kasutab võrdlemisel mõisteid „kergem” ja „raskem”.	Seob rahasumma kogustega, oskab lihtsamat summat kokku arvutada (nt poemäng) ning tutvub mõõtühikutega (meeter, liiter, kilogramm) ja nende kasutamisevõimalustega.	Teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse.
	Tunneb mängus mõõtmise teel ära erineva pikkusega esemed (nt pikk, lühike).	Mõõdab täiskasvanu toel esemete pikkust nööri või muu vahendiga.	Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (nt pulk, samm) ja võrdleb tulemusi.	Oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nööri vms).
Geomeetrilised kujundid ja mustrid	Eristab ringi, kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid lähiümbrusest.	Nimetab ja leiab tasapinnalisi kujundeid (ring, kolmnurk, nelinurk), kirjeldab erinevate nelinurkade (ruudu ja ristküliku) sarnasusi ja erinevusi.	Tutvub ruumiliste kujunditega kera ja kuup ja märkab sarnasusi ja erinevusi tasapinnaliste kujunditega (ring, nelinurk).	Tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada.
	Jätkab õpetaja antud mustrit (nt punane-sinine-punane nupp).	Loob ja jätkab mustreid erinevate vahenditega (nt looduslikud materjalid, värvilised esemed).	Loob ja jätkab mustreid, rütme ning märkab neid ümbritsevas keskkonnas (nt põrandaplaadid on kollane-roheline-kollane-roheline, jalajäljed lumel).	Märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.
Orienteerumine ajas	Kasutab täiskasvanu toel mõisteid: <i>täna, homme, eile</i> .	Kasutab tuttavates olukordades mõisteid: <i>täna, eile, homme, praegu, enne</i> .	Teab, kasutab ja eristab mõisteid: <i>eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem</i> .	Oskab kasutada õigesti mõisteid <i>eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem</i> .

	Kordab täiskasvanu järgi nädalapäevade nimetusi ja leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (nt pildidel, vestluses vm).	Nimetab täiskasvanu toel ja kirjeldab erinevaid aastaegu, nädalapäevi õiges järjestuses ning tutvub kuude nimetustega.	Teab aastaegade ja nädalapäevade järjestust ning seostab kuid aastaategadega.	Oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaegu õiges järjestuses.
	Kirjeldab aastaaga, millal on tema sünnipäev (nt siis, kui lumi on maas; siis, kui puude lehed lähevad kollaseks).	Teab, millisel aastaajal on tema sünnipäev ja täiskasvanu toel nimetab oma sünnikuud.	Nimetab oma sünnipäeva ja kuud, kasutades vajadusel abivahendeid (nt sünnipäevapuu, kalender).	Oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva.
	Märgab täiskasvanu toel kella liikumist, seostab teatud tegevusi kindla kellaajaga.	Mõistab täiskasvanu toel, et kella suur seier (üleval) näitab täistundi ja tuvastab täistunni kellaaja analoogkellal.	Tuvastab kellal täistundi (analoog- ja digitaalkellal) ja nimetab seda õigesti.	Oskab määrata kellaega täistundides.
Orienteerumine ruumis, õuealal ja paberil	Kasutab täiskasvanu toel lihtsaid ruumilisi mõisteid: peal, all, ees, taga igapäevastes mängudes ja tegevustes.	Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (nt seisan sõbra taga, olen laua ees), ning täiskasvanu toel vasakut ja paremat poolt.	Määrab eseme (nt robootika vahendi) asukohta teise eseme suhtes ruumis, õuealal (nt GPS kunst) ja paberil kasutades mõisteid all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.	Orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes- all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

8.4 KUNST

Kunst pakub lapsele võimaluse eneseväljenduseks, loovuse arendamiseks ja visuaalse maailma mõtestamiseks. Laps uurib ja katsetab kunsti kaudu erinevaid materjale, töövõtteid ja vahendeid, omandades samal ajal tehnilisi oskusi. Kunstitegevustes arenevad lapse peenmotoorika, kujutlusvõime, loovus, tähelepanuvõime ja eneseväljendusoskus. Kunstitöid tehes õpib laps vaatlemist, kujutamist, kujundamist ning tehnilisi oskusi.

Kunsti valdkonna sisu:

- objekti või nähtuse vaatlemine: märgata vaadeldavas objektis ja nähtuses olulisi tunnuseid, detaile ja midagi uut;
- kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine; **digisisu** loomine (fotod, animatsioonid, heli ja video, digitaalne joonistamine, kujundamine)
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

KUNSTI VALDKONNA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED:

- 1) luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada end visuaalselt;
- 2) toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist ja lahenduste leidmist;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ning omaduste tundma õppimiseks ja kasutamiseks, kombineerides olemasolevaid oskusi uutega;
- 4) luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks;
- 5) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud kunstiga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut.

Valdkond KUNST eeldatavad oskused vanuseti			
3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest üksikuid detaile ja objekte ning kujutab neid lihtsustatult.	Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning püüab neid omavahel seostada ja kujutada.	Leiab lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning kujutab neid vabalt ja isikupäraselt.	Oskab leida ümbritsevat vaadeldes detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil.
Kasutab lihtsaid kunstivahendeid (nt värvipliats, pintsel, savi).	Katsetab täiskasvanu juhendamisel erinevaid kunstimaterjale ja väljendab ennast kunstitöö kaudu.	Oskab täiskasvanu juhendamisel mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte.	Oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte.
Kasutab etteantud vahendeid täiskasvanu suunamisel.	Teab, kuidas erinevaid vahendeid ohutult ja sihipäraselt kasutada.	Valib sobivad vahendid ning kasutab neid ohutult ja sihipäraselt.	Kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt.
Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööd lühidalt ja nimetab kujutatud objekte.	Jutustab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööd ja õpib väljendama oma arvamust kaaslaste kunstitööde kohta.	Kirjeldab oma töö protsessi, selgitab valikuid ning avaldab teiste tööde suhtes heatahtlikult arvamust.	Oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle.
Kaunistab eseme täiskasvanu valitud vahendite (nt šabloon, tempel vm) ja juhendamise abil.	Kavandab ja kaunistab eseme täiskasvanu suunamisel.	Kavandab, valib vahendid ja kaunistab eseme iseseisvalt.	Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks.
Teeb täiskasvanu juhendamisel kaaslastega ühistööd.	Jagab töövahendeid kaaslastega ja osaleb ühises kunstitöös.	Teeb iseseisvalt tööd rühmas, järgides kaaslastega ühises kunstitöös kokkuleppeid.	Oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd.
Räägib täiskasvanu suunamisel kunstitööd.	Vaatleb kunstitöid ja jutustab teosest täiskasvanu suunamisel.	Arutleb nii enda kui ka teiste kunstitööde üle, suhtudes kaaslaste töödesse heasoovlikult.	Vaatleb kunstiteoseid ja oskab vestelda.
Kaunistab täiskasvanu abiga rühmaruumi.	Valib täiskasvanu suunamisel kaunistuse tegemiseks vahendid ja paigutab need rühmaruumi.	Oskab iseseisvalt kavandada ja valida kunstivahendid õpi- ja kasvukeskkonna kujundamiseks.	Kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel.
Tunneb ära tuttavad digiseadmed, kasutab neid koos täiskasvanuga.	Pildistab või filmib täiskasvanu juhendamisel.	Oskab kasutada digiseadmeid iseseisvalt, tehes pilti, videot või salvestades heli.	Loob digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

8.5 MUUSIKA

Mängulistes muusikategevustes lauldakse, tantsitakse, mängitakse rütmipillidel ja kuulatakse muusikat. Muusika kuulamise ja loomise kaudu areneb lapse kujutlusvõime, saab tuge mälu ja kujuneb muusikaline mõtlemine.

Valdkonna *Muusika* sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- rütm;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Valdkond *Muusika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest;
- 2) julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- 4) tutvustada lapsele Eesti muusikalist pärandit.

Muusika õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Muusika õppe- ja kasvatustegevust viib läbi muusikaõpetaja, kelle ülesandeks on äratada lastes huvi muusika vastu, toetada muusika abil lapse eneseväljendusoskust ja -julgust ning aidata last oma muusikalisi võimeid ja häält järjest enam arendama ja usaldama.

Muusika õppe- ja kasvatustegevus toimub kahel korral nädalas.

Muusika õppe- ja kasvatustegevuse kestvuse planeerimisel arvestatakse laste vanusega. Muusikategevusi viiakse läbi võimalikult paindlikult arvestades rühma eripärade ning vajadustega. Enamasti toimuvad muusikategevused saalis, aga ka rühmas või õues. Vanuse kasvades tegevuste läbiviimise aeg pikeneb, täpne ajakava ja rühmade jaotus on kirjas igaaastases muusikaõpetaja koostatud tegevuskavas, kus kajastuvad ka muud erinevad sündmused, mängupeod jne, mis on seotud muusikaga.

Muusikategevused on tihedalt lõimitud kõigi teiste valdkondadega. Muusikategevus on seotud rühmas käsitletavate teemadega, et õpituga mitmekesisemaid seoseid luua, omandatud teadmisi uutes olukordades kinnistada ning rakendada.

Valdkond MUUSIKA eeldatavad oskused vanuseti				
Alavaldkond	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Laulmine ja muusika kuulamine	Huvitub laululistest tegevustest (plaksutab, teeb kaasa kokkulepitud liigutusi), laulab täiskasvanuga kaasa üksikuid fraase ja laululõike.	Laulab peast lihtsamaid õpitud laule rühmaga samas tempos.	Laulab teistega koos ja samas tempos õpitud eakohaseid laule, kasutades loomulikku häält.	Oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi.
	Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast ja reageerib muusikale emotsionaalselt (nt plaksutab, kõigutab keha).	Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud eristuvaid meeleolusid liigutuste ja liikumisega, tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulu.	Teab muusikalisi põhimõisteid: aeglane – kiire, kõrge – madal, vali – vaikne, rõõmus – kurb ja oskab nende kaudu kuulatud muusikat iseloomustada.	Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada.
	Tunneb ära ja imiteerib looma- ja linnuhääli.	Eristab kõla järgi õpitud pille (nt kõlapulgad, tamburiin, marakas).	Eristab muusikat kuulates enamlevinud pille (nt klaver, viiul, flööt).	Eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi.
Pillimäng	Mängib kehapillil (plaksud, patsud) ja lihtsamatel pillidel (nt marakas, rütmimuna, kelluke) täiskasvanuga kaasa, eristades kiiret ja aeglast rütmi.	Mängib rütmipille (nt kõlapulgad, tamburiin, kuljused) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks.	Mängib õpitud pillidel rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele õige hoiu ja mänguvõtetega, ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.	Oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega.

Muusikalis-rütmiline liikumine	Liigub koos täiskasvanuga, reageerides muusika eristuvatele vormiosadele (jooks, kõnd, seisak).	Juhindub muusika meeleolust ja rütmist ning püüab liikumisel nendega arvestada.	Arvestab liikumisel muusika meetrumiga, muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register).	Oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule.
	Sooritab lihtsaid tantsuliigutusi (keerutus kohapeal, poolkükk, kand- ja varvasastak, rõhksamm, liigutused ülakeha ja kätega) täiskasvanu ettenäitamisel.	Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (liikumised ringis, kolonnis, paarilisega keerutamine), osaleb laulumängudes.	Esitab õpitud tantse, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt hüpaksamm, liikumised paarilisega).	Oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega.
	Juhindub oma liikumise valikul muusika iseloomust ja täiskasvanu ettenäitamisest.	Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu.	Imiteerib ja katsetab loovaid liikumisi, kasutades erinevaid vahendeid ja arvestades muusika meeleoluga.	Oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

8.6 LIIKUMINE

Liikumine on lapse tegevuste ja mängude loomulik osa. Liikumine mõjutab lapse minapilti, toetab sotsiaalsuse ja mõtlemisprotsesside arengut.

Valdkonna *Liikumine* sisu on:

- liikumisalased üldteadmised;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants ja rütmika.

Liikumise õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on järgnevad:

- 1) luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist nii üksi kui ka rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- 2) rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate sportlike tegevustega;
- 3) suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- 4) suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutuste sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- 5) tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (näiteks matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude jms) ja juhendatud eakohaste liikumistegevuste kaudu;

Liikumise õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Eri valdkondade lõimine on lasteaia loomulik õppe osa, sh õppimine liikumise kaudu. Liikumistegevusi viib läbi liikumisõpetaja, kelle põhiülesandeks on toetada lapse mitmekülgsete liikumisoskuste arenemist. Liikumistegevus toimub regulaarselt vastavalt lapse vanusele kaks korda nädalas ja võimalusel pigem õues.

Liikumise õppe- ja kasvatustegevuse kestvuse planeerimisel arvestatakse laste vanusega. Tegevusi viiakse läbi võimalikult paindlikult arvestades rühma eripärade ning vajadustega. Vanuse kasvades tegevuste läbiviimise aeg pikeneb, täpne ajakava ja rühmade jaotus on kirjas iga-aastases liikumisõpetaja koostatud tegevuskavas, kus kajastuvad ka spordipäevad ja muud erinevad võistlused, sündmused, mis on seotud liikumistegevustega

Valdkond LIIKUMINE eeldatavad oskused vanuseti			
3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Suudab keskenduda tuttavale ja huvipakkuvale kehalisele tegevusele täiskasvanu suunamisel.	Suudab keskenduda ja sooritada uudseid kehalisi tegevusi täiskasvanu suunamisel.	Suudab lühiajaliselt pingutada ja keskenduda kehalisele tegevusele ning seda lõpule viia.	Suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele.
Tunneb liikumisel ja mängimisel mõningaid ohutusreegleid, kuid vajab täiskasvanu suunamist ja positiivset eeskuju.	Tunneb ja osaliselt järgib liikumisel ja mängimisel reegleid, kuid vajab veel juhendamist ja tuge.	Liikumistegevuses ja mängimisel järgib ohutus- ja mängureegleid, suudab juba teha arukamaid valikuid mänguks ja liikumiseks.	Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid.
Sooritab põhiliikumisi õpitud harjutustes ja mängudes (põhiliikumisoskused alles arenevad ja kujunevad).	Sooritab põhiliikumisi sujuvalt aktiivses tegevuses ja mängudes.	Sooritab põhiliikumisi sihipäraselt aktiivses tegevuses ja mängudes.	Sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud.
Teeb tasakaalu, painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi ja tegevusi.	Suudab sooritada tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi ja tegevusi.	Suudab täpsemalt juhtida liigutusi ja kombineerida erinevaid liikumiselemente, sooritada kestmavaid tegevusi, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.	Oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.
Suudab kõndida lühikest maad (nt 2-3m) kitsal rajal, seista ühel jalal mõned sekundid.	Suudab säilitada tasakaalu lühikest aega paigal olles ning liikuda piiratud pinnal ja liikumise ajal hoida kehaasendit (k.a kelgutamisel, suusatamisel, tõukerattaga sõitmisel vm).	Suudab seista ühel jalal ja oskab sooritada lihtsaid tasakaaluasendeid; suudab kõndida kitsal rajal enesekindlalt ja sujuvalt. Suudab hoida tasakaalu vahendil liikudes (nt kelgul, suuskadel, tõuke- või jalgrattal).	Suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel.
Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse ja ettenäitamise järgi.	Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse järgi ja püüab ise lihtsaid liigutusi või harjutusi ette näidata.	Sooritab harjutusi õpetaja selgituste järgi ja julgeb ka kaaslastele liigutusi ja harjutusi ette näidata.	Oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata.

Teeb lihtsaid liigutusi muusika järgi.	Teeb lihtsaid rütmilisi liikumisi (nt plaks-plaks-hüpe).	Tunneb ja järgib lihtsat rütmi (nt korduvad mustrid, tempovahetus), kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	Oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi.
Reageerib lihtsatele rütmidele ja liikumisjuhistele (nt muusika järgi liikuma jääda või liikuda aeglasemalt/kiiremini).	Jäljendab liikumisega erinevaid rütme, lihtsa muusika või plaksutuse saatel (nt kõnnib ühtlases tempos, kui kuuleb plaksutust) ja muudab liikumisviisi rütmimuutusel.	Eristab aeglast ja kiiret rütmi ning kohandab oma liikumist vastavalt.	Oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.
Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) loovalt ja katsetades, mitte veel sihipäraselt.	Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) juba sihipärasemalt (nt viskab palli soovitud suunas, suudab rõngast keerutada).	Kasutab vahendeid iseseisvalt, mitmekesisemalt ja loovalt (nt suudab visata palli sihtmärki, veeretada ja keerutada rõngast, kelgutada turvaliselt).	Oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid (näiteks pallid, linnid, rätikud, rõngad, reketid, suusad, kelgud jne).
Mängib täiskasvanu juhendamisel, lihtsaid mängu, kus on liikumist ja vähem kindlaid reegleid.	Mängib lihtsamaid liikumismänge, kus on 1–2 reeglit. Sportlike elemente (nt viskamine, hüppamine, jooksmine) rakendab mängus sihipärasemalt.	Mängib mängu, kus on rohkem reegleid ja koostööd (nt liikumis- ja sportlike elementidega mängud meeskondades).	Oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu.
Nimetab täiskasvanu suunamisel mõningaid igapäevaseid liikumisi (nt jooksmine, hüppamine, ronimine), eriti neid, mida ise sageli teeb.	Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisi (nt rattasõit, jooksmine, tantsimine) ja lihtsamaid spordialasid, mida on näinud või ise teinud (nt jalgpall, tantsimine vm).	Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi (nt jalgrattaga sõitmine, kelgutamine vm) ja mitmeid spordialasid nimepidi, eriti neid, mida on ise proovinud või mida peres harrastatakse.	Oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

9. LAPSE ARENGU HINDAMINE JA TOETAMINE

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline:

- lapse eripära mõistmiseks;
- lapsele vajaliku toe väljaselgitamiseks;
- positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks;
- õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Et tagada lapsest lähtuva õpi- ja kasvukeskkonna kujundamine ja lapse individuaalsusega arvestamine, toimub koostöö lapse ja vanemaga. Lasteaias arvestatakse lapse arengu ning toevajadustega ning pakutakse vajaduspõhist tuge.

Õpetajad jälgivad ja hindavad lapse arengut ja toimetulekut lasteaias ja kohandavad õppe- ja kasvatustegevust lapse individuaalsete vajaduste ja võimete järgi. Hindamisel jälgivad ja analüüsivad õpetajad lapse arengut nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õppe- ja kasvatustegevustes. Kuni kolmeaastase lapse arengu hindamise kokkuvõttes kajastatakse lapse terviklik areng, mis lähtub 1–3-aastaste üldoskuste valdkondadest. Lisaks lähtub õpetaja lapse arengumappi kogutud andmetest (vaatlused, mängud, lapse tegemiste näidised, kommenteeritud kunstitööd). Üle kolmeaastase lapse hindamise aluseks on lapse arengu eeldatavad arengutulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades. Õpetajad tutvustavad vanematele lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust. Kokkuvõttes tuuakse välja arengusuunad ning see, kui laps vajab lisatuge.

Lapse arengu hindamisprotsessis on oluline taustainfo kogumine lapse ja pere kohta. Lasteaeda tultes täidavad vanemad „Tere tulemast ankeedi“, kus vanem saab ära märkida oma lapsega seonduva (s.h koduse keele, varasema kogemuse lasteasutuse või hoidjatega, lapse arengu toetamise põhimõtted kodus allergiad, eripärad, jne). Samuti märgib vanem last puudutavat info lapse profiili eliis.eu keskkonnas. Õpetaja selgitab vanematele, et pere taustainfo teadmine on oluline lapse eripära arvestamiseks arengu toetamisel ning see on konfidentsiaalne.

Laste arengu jälgimine aitab:

- näha iga lapse individuaalsust ning oma töös sellega arvestada;
- vältida lastele liiga kergete või raskete ülesannete andmist;
- ennetada võimalike õpiraskuste teket;
- õigeaegselt märgata lapse üld- või eriandekust;
- suunata erivajadustega last õigeaegselt spetsiaalsetele uuringutele;
- välja töötada tegevusplaani, milles on arvestatud laste individuaalsete vajadustega
- lastega tegelejal analüüsida oma töö tulemuslikkust ja vajadusel muuta oma töömeetodeid.

Lapse arengut analüüsitakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Õpetaja koostab vähemalt kaks korda õppeaastas lapse arengust kirjaliku kokkuvõtte ning viib lapse arengu toetamiseks vanemaga läbi arenguveestluse, kus:

- 1) annab vanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- 2) vanem esitab seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
- 3) lepitakse kokku mõlema osapoolle edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

Igale lapsele koostatakse rühmaõpetajate poolt arengumapp, mis sisaldab:

- lapse õppe- ja kunstitööd (koos analüüsiga)

- lapse huvitavaid ütlemissi, sõnalist loomingut jne
- lapsevanemaga kooskõlastatud ja allkirjastatud arenguestluse kokkuvõtteid aastate lõikes
- lapse arengu jälgimise tabel tulemustega (kuni 3a: tabel LISA2; 3-7aastased: Mina oskan juba. Arengu jälgimise mäng ("Õpituba"). 2023. Autorid: Kristi Kirbits, Jana Rebane, Reet Varik)
- vajadusel individuaalne arenduskava (IAK)

Arenguestlus on vestlus koostööpartnerite vahel, et täiendada vastastikku informeeritust lapsest. Vajalik on sundimatu õhkkond ning soovitatavalt osalevad mõlemad lapsevanemad. Arenguestlus toimub eelnevalt kooskõlastatud ajal, on dokumenteeritud ja vestlusel osalevad lapsevanem(ad) ning rühma õpetajad, vajadusel teised spetsialistid.

9.1.KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE

Lapse koolivalmiduse hindamine toimub arengu analüüsimise põhjal. Kooli minevale lapsele viiakse läbi arengu hindamine sügisel ja kevadel. Kevadise arenguhindamise tulemuste põhjal ning alushariduse riiklikust õppekavast lähtudes koostavad õpetajad kooli minevale lapsele koolivalmiduskaardi (Lisa1), milles on kirjeldatud lapse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemused. Vajadusel kaasatakse koolivalmiduse kaardi koostamisse teisi lapsega tegelevaid spetsialiste. Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalenud isikud, sh õpetaja, vanem (eestkostja) ja lasteasutuse direktor või selleks volitatud isik. Koolivalmiduskaart väljastatakse lapsevanemale Eliis veebikeskkonnas.

Varasemat koolivalmidust või koolivalmiduse hiline mist analüüsitakse lasteaia s koos lapse vanematega. Koolikohustuslikust east noorema lapse (6aastat ja noorem) koolisaatmisel annab direktor lapsevanemale teatise koolivalmiduse saavutamise kohta tuginedes õpetajate tagasisidele.

KOOLIKOHUSTUSE TÄITMISE EDASILÜKKAMINE

Lasteaia soovitusel:

1. õpetajad viivad läbi lapse arengu hindamise 6-7-aastase lapse arengukriteeriumite alusel.
2. tugispetsialistid hindavad lapse arengut
3. ümarlaud lapsevanemaga lapse arengu hetkeolukorrast, kus tehakse edasised kokkulepped.

Lapsevanema soovil:

1. Kui lapsevanem on avaldanud soovi taotleda lapsele koolipikendust, tuleb rühmaõpetajatel läbi viia lapse arengu hindamine ja konsulteerida lasteaia tugispetsialistidega ning koostada iseloomustus.
2. Lapsevanem teeb koolipikenduseks avalduse, mille direktor kinnitab või vaidlustab.
3. Eriarvamuse korral suunatakse laps spetsialistide juurde kolmanda arvamuse saamiseks.

10. ÕPPEKAVA ARENDAMISE JA UUENDAMISE KORD

Liivamäe Lasteaia õppekava on lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument. Lasteasutus koostab oma õppekava Alushariduse riikliku õppekava alusel. Lasteasutuse õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa lasteasutuse pedagoogiline personal, tugispetsialistid kaasates lapsevanemaid.

Liivamäe Lasteaia õppekava uuendamine on pidev protsess ja täiendamine toimub vastavalt vajadusele, lähtudes:

- pedagoogilise nõukogu ettepanekutest ja soovitudest;
- eelnenud õppeaasta analüüsist;
- lapsevanemate ja hoolekogu ettepanekutest;
- haridusalse seadusandluse muudatusega.

Lasteaia siseselt on õppekava muudatus- ja parendusettepanekuid võimalik esitada õppeaasta vältel kirjalikult lasteasutuse juhile, neid vaatab üle õppekava arenduse töögrupp. Õppekava muudatused kinnitab direktor käskkirjaga pedagoogilise personali ettepanekul kuulates ära hoolekogu arvamuse.